

Original Research Paper

Estimating the value of ecotourism and the status of education, environmental and socio-economic factors affecting it

Navid Zamani ^{1*}, Javad Hatami ², Seyed Mohamad Shobeiri ¹, Shahram Kaboodvandpour ³

¹Department of Environmental Education, Payam Noor University, Tehran, Iran

²Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

³Department of Environment, Faculty of Natural Resources, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Key Words

Ecotourism
Environmental Education
Conditional Valuation
Logit Analytical Model

Abstract

Introduction: In the new approach to ecotourism, as a spatial model of tourism in nature, the purpose of ecotourism is not only for tourism and recreation, but also as a means of environmental protection and economic development. In this view, ecotourism is primarily concerned with environmental considerations and the concept of sustainable development, and recreation is of secondary importance.

Materials & Methods: In this study, conditional valuation method and questionnaire were used to estimate the ecotourism value of Kosalan protected area. For this purpose, logit analytical model was used and based on the maximum likelihood method, the indicators of this model were estimated and evaluated. Respondents' opinions are divided into five groups: completely agree, agree, disagree, disagree and strongly disagree as a percentage.

Result: The results show that visitors agree with the following in order to protect the environment: Receipt of value added tax by the government to protect the ecosystem and plant and animal species of the region, the participation of indigenous peoples and in the protection and preservation of habitats and its revival, education and environmental awareness, economic and social development of human societies.

Conclusion: The point to be noted is the large number of private investment in the region, which reminds the government of the need for more attention and investment.

* Corresponding Author's email: naviduok@gmail.com

Received: 8 July 2021; Reviewed: 11 August 2021; Revised: 14 October 2021; Accepted: 14 November 2021

(DOI): [10.22034/AEJ.2021.309040.2656](https://doi.org/10.22034/AEJ.2021.309040.2656)

مقاله پژوهشی

برآورد ارزش اکوتوریسم و جایگاه آموزش، عوامل زیست محیطی و اقتصادی- اجتماعی مؤثر بر آن

نوید زمانی^{۱*}، جواد حاتمی^۲، سیدمحمد شبیری^۱، شهرام کبودوندپور^۳

^۱ گروه آموزش محیط زیست، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

^۲ گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۳ گروه محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران

چکیده

کلمات کلیدی

مقدمه: در نگرش نوین به اکوتوریسم، به عنوان الگوی فضایی گردشگری در طبیعت، هدف از اکوتوریسم نه فقط به خاطر گردشگری و تفریح بوده، بلکه به عنوان وسیله‌ای برای حفاظت از محیط زیست و توسعه اقتصادی نیز محسوب شده است. در این دیدگاه اکوتوریسم در وهله نخست ناظر بر ملاحظات زیست محیطی و مفهوم توسعه پایدار است و تفریح در درجه دوم اهمیت قرار می گیرد. **مواد و روش‌ها:** در این مطالعه برای برآورد ارزش اکوتوریسمی منطقه حفاظت شده کوسالان از روش ارزشگذاری مشروط و پرسشنامه استفاده شد. بدین منظور، از مدل تحلیلی لاجیت استفاده و بر پایه روش حداکثر درستی، شاخص‌های این مدل برآورد و ارزیابی شدند. نظرات پاسخگویان در ۵ گروه کاملاً موافق، موافق، بی تفاوت، مخالف و کاملاً مخالف به صورت درصد، طبقه بندی شده است. **نتایج:** نتایج نشان می دهد که بازدیدکنندگان با حفاظت از محیط زیست، دریافت مالیات بر ارزش افزوده از سوی دولت برای حفاظت از اکوسیستم و گونه‌های گیاهی و جانوری منطقه، مشارکت مردم بومی و در حمایت و حفاظت از زیستگاه‌ها و احیای آن، آموزش و آگاهی زیست محیطی، توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع انسانی موافق هستند. **بحث و نتیجه گیری:** نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد پررنگ بودن سرمایه گذاری خصوصی در منطقه است که لزوم توجه و سرمایه گذاری بیش تر دولت را یادآوری می کند.

اکوتوریسم
آموزش محیط زیست
ارزشگذاری مشروط
مدل تحلیلی لاجیک

مقدمه

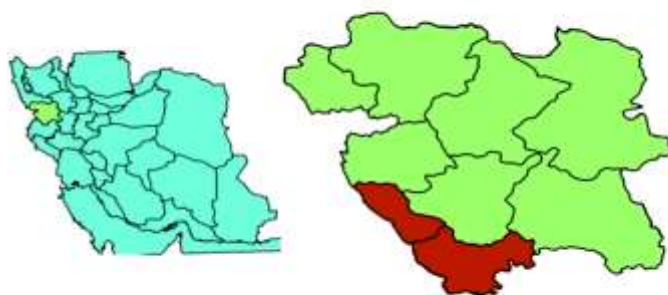
در نگرش نوین به اکوتوریسم، به عنوان الگوی فضایی گردشگری در طبیعت، هدف از اکوتوریسم نه فقط به خاطر گردشگری و تفریح بوده، بلکه به عنوان وسیله‌ای برای حفاظت از محیط زیست و توسعه اقتصادی نیز محسوب شده است. در این دیدگاه اکوتوریسم در وهله نخست ناظر بر ملاحظات زیست‌محیطی و مفهوم توسعه پایدار است و در آن طبیعت‌گردی در درجه دوم اهمیت قرار می‌گیرد. فعالیت‌های اکوتوریستی در جامعه میزبان منجر به آثار مثبت و منفی زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌شود. گردشگری پیش از آن که یک فعالیت اقتصادی باشد، گویای یک ارتباط فرهنگی متشکل از عناصر: گردشگر، جامعه میزبان یا مواجهه شونده‌گان و بستر می‌باشد. گردشگری و اکوتوریسم به صورت چشمگیری به حسن نیت جامعه میزبان بستگی دارد و حمایت آن در توسعه و عملکرد موفقیت‌آمیز گردشگری و اکوتوریسم، امری ضروری محسوب می‌شود (۱). براساس تعریف جامعه بین‌المللی اکوتوریسم (The International Ecotourism Society: ISC) اکوتوریسم، سفری مسئولانه و بازدید از مناطق طبیعی به منظور حفاظت از طبیعت است به طوری که به حفظ منطقه کمک کرده و کم‌ترین تأثیر منفی را داشته و از لحاظ اجتماعی-اقتصادی، برای ساکنین منطقه سودآور باشد. حفاظت از محیط زیست، اکوتوریسم را به یک نوع از گردشگری تبدیل کرده که از مشارکت‌کنندگان می‌خواهد تا حد امکان با در نظر داشتن اهداف حفاظتی، به مدیریت مناطق حفاظت شده توجه کنند. اکوتوریسم بهترین روشی است که می‌تواند برای منطقه و ساکنین آن مفید بوده و منجر به حفاظت از طبیعت شود. مردم بومی اعم از روستائین یا عشایر بیش‌تر در مناطق غنی از تنوع زیستی زندگی می‌کنند. بقا فیزیکی، فرهنگی، معنوی و حفظ موجودیت آن‌ها در گرو روابط آن با زیستگاه‌ها و منابع زیستی است. یکی از ضرورت‌های مدیریت مناطق حفاظت‌شده توجیه اجتماعات محلی هم‌جواری و مناطق مذکور و حفظ مناسبات معقول، دوستانه و مبتنی بر تفاهم با آنان و جلب مشارکت آنان در امر حفاظت است. هم‌اکنون یکی از مهم‌ترین تهدیدها برای همه مناطق حفاظت‌شده کشور شکار غیرقانونی و نیز تعارض‌های دیگری است که از مردم ساکن روستاهای اطراف مناطق منشاء می‌گیرد (۲). بدیهی است هر گونه خسارت ناشی از حیات وحش بر نگرش جوامع محلی موثر بوده و وضعیت اقتصادی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین مدیریت و آموزش مفاهیم زیست‌محیطی برای جوامع بومی که به صورت مستقیم با حیات وحش در ارتباط هستند ضروری بوده و تأثیر به‌سزایی در کاهش تعارض و بهبود وضعیت معیشتی آن‌ها خواهد داشت (۳). مشارکت و همکاری ذی‌نفعان بومی یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی

است که به عنوان پشتوانه‌ای برای جوامع محلی باعث افزایش توانمندی این جوامع در مقابله با بی‌نظمی‌ها و آشفتگی‌های اکوسیستم طبیعی می‌گردد. تجربیات سال‌های اخیر در داخل و خارج از ایران نشان می‌دهد که مشارکت دادن جوامع محلی کلید موفقیت در اجرای قوانین و طرح‌های مدیریت محیط زیست و استفاده از شیوه‌های مختلف آموزشی برای افزایش اعتماد بین جوامع بومی و سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان جنگل‌ها و مراتع و سایر دستگاه‌های مرتبط با بحث حفاظت، گامی موثر در زمینه ارتقا سطح حفاظتی مناطق خواهد بود (۴). اکوسیستم‌های طبیعی و تفرجگاهی از منابع زیست‌محیطی پیچیده و چند کارکردی هستند که نقش و ارزش آن‌ها در جوامع به‌خوبی نمایان نگردیده است. در واقع دلیل ارزشگذاری منابع زیست‌محیطی با وجود آگاهی از اهمیت آن‌ها، به این دلیل است که اغلب این میزان آگاهی جهت تضمین استفاده معقول از منابع زیست‌محیطی کافی نمی‌باشد. تعیین ارزش واقعی منابع زیست‌محیطی به دلیل عملکرد و خدمات زیست‌محیطی و مدیریت بهینه آن‌ها موضوعی مهم تلقی می‌شود. اخیراً اقتصاددانان به نقش منابع طبیعی و محیط زیست در رفاه انسان‌ها پی برده‌اند و تلاش‌های زیادی برای ارزشگذاری کالاها و خدمات زیست‌محیطی انجام داده‌اند (۵). از سویی دیگر در سال‌های اخیر ارزشگذاری و سنجش کارکردها و خدمات غیر بازاری منابع طبیعی و محیط زیست به دلایل زیادی از جمله شناخت و درک منافع زیست‌محیطی و اکولوژیکی این منابع در تأمین رفاه انسان‌ها، بازخورد اهمیت مسائل زیست‌محیطی به برنامه‌ریزان، ایجاد ارتباط میان سیاست‌های اقتصادی و درآمدهای حاصل از منابع طبیعی، سنجش نقش و اهمیت منابع زیست‌محیطی در بهبود رفاه افراد جامعه و توسعه پایدار، تعدیل و اصلاح مجموعه محاسبات ملی مانند تولید ناخالص ملی و جلوگیری از تخریب و بهره‌برداری بی‌رویه از منابع طبیعی، از اهمیت و رونق بسیاری برخوردار شده است (۶). جامعه بین‌المللی اکوتوریسم بر این واقعیت است که پیاده‌سازی اکوتوریسم سبب ارتباط بین حفاظت محیط، مشارکت جوامع بومی و کسانی که در گردشگری مسئول، فعالیت دارند می‌شود و ۶ اصل را در پی دارد: (۱) به حداقل رساندن اثرات (۲) ساخت‌های زیست‌محیطی و آگاهی و احترام فرهنگی (۳) ارائه تجارب مثبت برای بازدیدکننده و میزبان (۴) ارائه منافع مالی مستقیم برای حفاظت از محیط زیست (۵) ارائه مزایای مالی و توانمند سازی برای مردم محلی (۶) حساسیت به مسائل سیاسی کشور میزبان (۷). اکوتوریسم با استفاده از ابزار آموزشی و تبلیغاتی، می‌تواند منابع طبیعی حفظ شده را به عنوان یک منبع درآمد زا جهت ساکنان محلی معرفی کند، در نتیجه افراد محلی به مناطق موروثی حیات وحش و محیط زیست به عنوان منبع درآمد، به دیده احترام نگریسته و از این مناطق بیش‌تر حفاظت

تفاوت دیدگاه بین زنان و مردان در خصوص دلایل موافقت با حضور گردشگران، انگیزه‌های مشارکت و تغییر نقش‌های اجتماعی زنان در اثر توسعه فعالیت‌های مرتبط با گردشگری در سطح منطقه دارد (۱۱).

مواد و روش‌ها

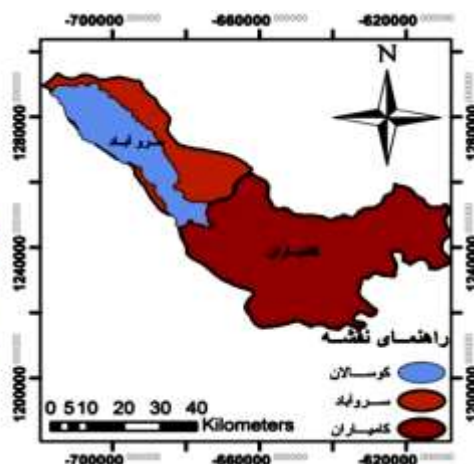
منطقه مورد مطالعه: منطقه حفاظت شده شاهو کوسالان در محدوده طول‌های جغرافیایی 7° ، 6° و 46° تا 44° ، 37° و 46° شرقی و عرض‌های جغرافیایی 4° ، 0° و 35° تا 33° ، 8° و 35° شمالی با مساحتی برابر با 57106 هکتار در 17 کیلومتری جنوب‌شرقی شهرستان مریوان (حد فاصل شهرهای سروآباد، مریوان، کامیاران و پاوه) قرار گرفته است (شکل ۱). مختصات حد شمالی منطقه را جاده مریوان سنندج و رودخانه کران تشکیل می‌دهد. حد جنوبی منطقه را مرزهای استانی با استان کرمانشاه و بخشی را مرز بین‌المللی با کشور عراق تشکیل می‌دهد. حد غربی منطقه را جاده مهمانشهردزلی به دزلی و از آن‌جا تا مرز بین‌المللی با کشور عراق تشکیل می‌دهد. حد شرقی منطقه را ارتفاعات شاهو از روستای تنگور کامیاران تا مرز استان با استان کرمانشاه تشکیل می‌دهد.

شکل ۱: موقعیت منطقه حفاظت شده کوسالان - شاهو در استان و ایران

پوشش گیاهی: مهم‌ترین جوامع گیاهی منطقه کوسالان و شاهو به شرح ذیل است: جامعه بلوط - بنه (*Querceto-Pistaciaetum*): که در این جامعه درختان بنه اشکوب دوم را تشکیل می‌دهند و اشکوب سوم درخت‌ها و درختچه‌های کوتاه وجود دارد. جامعه گون - کاماستان (*Astragaleto-Ferulaetum*): این جامعه بیش‌تر در مناطق با شیب کم‌تر و در حد واسط مناطق جنگلی و صخره‌ای منطقه حفاظت شده کوسالان قرار دارد. جامعه بیدستان (*Salicetum*): این جامعه بیش‌تر

می‌نمایند (۸). استفاده از روش ارزشگذاری مشروط (Contingent Valuation) که اساس آن بر پایه ایجاد یک بازار فرضی استوار است در برآورد متوسط مایل به پرداخت افراد به منظور تعیین و ارزیابی میزان حمایت مالی افراد جامعه از محیط‌زیست به عنوان یک ابزار اقتصادی مهم کاربرد دارد با استفاده از روش‌های ارزیابی غیربازاری نظیر روش ارزشگذاری مشروط، می‌توان تمایل به پرداخت سالانه هر خانوار برای حفاظت از گونه‌های حیات وحش را ارزیابی و محاسبه نمود. لذا برآورد تمایل به پرداخت افراد، ابزاری کاربردی در بهبود کیفیت محیط زیست و رشد اقتصادی برای پروژه‌های حفاظت از محیط‌زیست است (۸). Ebrahimzadeh و فراهانی، در پژوهش خود به تأثیر درآمد بر گونه‌های انگیزشی در ارتباط با عامل اکوتوریسم، پرداختند و نتایج نشان داد که افراد با درآمد کم‌تر تمایل بیش‌تری برای اکوتوریسم داشته‌اند (۹). Khani، در پژوهش خود با عنوان تحلیل از درک آثار گردشگری روستایی نشان داد در مورد درک آثار گردشگری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی اجتماعی بین زنان و مردان همگرایی وجود دارد و هم‌چنین گردشگری، موجب کسب آگاهی بیش‌تر زنان و افزایش ارتباطات اجتماعی آنان شده است (۱۰). هم‌چنین نتایج مطالعات Ghanian و همکاران، از روستای اورامان در استان کردستان نشان از

وضعیت طبیعی (توپوگرافی، اقلیم و منابع آبی): زیستگاه کوسالان و شاهو در حاشیه جنوبی شهر سروآباد قرار گرفته است و دارای عرصه‌های جنگلی و مراتع کوهستانی و کوه‌هایی با ستیغ صخره‌ای است. منطقه دارای منابع ژنتیکی غنی بوده و اطراف منطقه رارودخانه‌های دائمی تشکیل می‌دهد. در داخل زیستگاه هم چشمه‌های متعددی وجود دارد. میزان بارندگی منطقه به‌طور متوسط 800 میلی‌متر است.

جدول ۲: وضعیت شغلی بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت شده کوسالان

درصد	تعداد	شغل
۲۹/۱۶	۱۷۵	شغل دولتی
۲۲/۳۳	۱۳۴	شغل آزاد
۳/۶۶	۲۲	کشاورز
۲۲/۶۶	۱۳۶	دانشجو
۱۱/۶۶	۷۰	خانه‌دار
۸/۳۳	۵۳	بازنشسته
۱۶	۱۰	سایر
۱۰۰	۶۰۰	جمع

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌گردد، شاغلان دولتی و آزاد نسبت به سایر شغل‌ها تمایل بیشتری برای استفاده از پارک را دارند. وضعیت تحصیلی افراد بازدیدکننده از منطقه حفاظت شده کوسالان در جدول ۳ ارائه شده است. بیشترین آمار مربوط به افراد با تحصیلات کارشناسی است و کمترین آمار مربوط به بی‌سوادان و تحصیلات دکتری است.

جدول ۳: وضعیت تحصیلی بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت شده کوسالان

درصد	تعداد	تحصیلات
۰/۸۳	۵	دکتری
۱۳/۸۳	۸۳	کارشناسی ارشد
۳۳/۶۷	۲۰۲	کارشناسی
۲۱/۶۷	۱۳۰	کاردانی
۱۶/۶۷	۱۰۰	دیپلم
۱۲/۵	۷۵	کم‌تر از دیپلم
۰/۸۳	۵	بی‌سواد

نگرش زیست‌محیطی پاسخگویان: نگرش زیست‌محیطی بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت شده کوسالان در جدول ۴ نشان داده شده است. در این نظرسنجی، نظرات پاسخگویان در پنج گروه کاملاً موافق، موافق، بی‌تفاوت، مخالف و کاملاً مخالف به صورت درصد، طبقه‌بندی شده است که نتایج جدول نشان می‌دهد که بازدیدکنندگان با حفاظت و صیانت از محیط زیست، دریافت مالیات بر ارزش افزوده از سوی دولت برای حفاظت از اکوسیستم و گونه‌های گیاهی و جانوری پارک، مشارکت مردم بومی و محلی در حمایت و حفاظت از رودخانه و احیای آن و همچنین درختان حاشیه رودخانه، حفاظت از اکوسیستم‌های منطقه و گونه‌های در معرض خطر انقراض، آموزش و آگاهی زیست‌محیطی، توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع انسانی موافق هستند. سئوال‌ات مورد استفاده در نظرسنجی در بخش انتهایی جدول ارائه شده است.

در نواحی رودخانه‌ای حاشیه‌ای زیستگاه و کنار چشمه‌ها و منابع آبی زیستگاه رویش دارد (۱۲).

حیات وحش منطقه: نتایج بررسی گونه‌های پستانداران نشان می‌دهد، ۲۳ گونه در زیستگاه کوسالان زیست می‌کنند که از شاخص‌ترین آن‌ها را می‌توان به پلنگ، گرگ، خرس قهوه‌ای، سیاهگوش، گربه جنگلی، روباه معمولی، شغال، کفتار، سمور سنگی، رودک معمولی، راسو و کل و بز اشاره کرد. سایر پستانداران کوچک مانند سنجاب ایرانی، هامستر، جریبل، جرد و جوه تیغی اشاره کرد (۱۳).

پایه‌های آماری و مدل: در این مطالعه برای برآورد ارزش حفاظتی منطقه حفاظت شده کوسالان از روش ارزشگذاری مشروط استفاده شده است. برای برآورد و تعیین ارزش حفاظتی روش‌های ارزشگذاری مشروط، انتخاب مشروط و همه پرسی (رفراندوم) مورد استفاده قرار می‌گیرد (۱۴، ۱۵). از بین روش‌های موجود، روش ارزشگذاری مشروط مهم‌ترین و مناسب‌ترین روش می‌باشد (۱۶، ۱۷). این روش عموماً به‌عنوان یکی از ابزارهای استاندارد و انعطاف‌پذیر برای اندازه‌گیری ارزش‌های غیرمصرفی و ارزش‌های مصرفی غیربازاری منابع طبیعی به‌کار می‌رود (۱۸، ۱۹).

نتایج

نتایج آماری مربوط به ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی پاسخگویان حاصل از بررسی ۶۰۰ پرسشنامه که جهت تعیین و برآورد حفاظتی در منطقه حفاظت شده کوسالان تکمیل گردید. در جدول ۱ آورده شده است. براساس آمارهای به‌دست آمده، بیش از ۶۱ درصد بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت شده کوسالان مرد و ۳۹ درصد از آن‌ها زن هستند. میانگین سن پاسخگویان ۳۸/۵ سال می‌باشد. میانگین درآمد ماهیانه ۱۹۰۷۲۵۸/۳ ریال بود. اندازه خانوار بازدیدکنندگان پارک به‌طور متوسط ۳/۰۲ نفر بود. آمارهای مربوط به شغل بازدیدکنندگان در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت شده کوسالان

متغیرها	میانگین	حداکثر	حداقل
سن (سال)	۳۸/۵	۸۰	۱۸
تحصیلات (سال)	۱۵/۲۲	۲۲	۵
اندازه خانوار (نفر)	۳/۰۲	۱۰	۱
درآمد ماهیانه (ریال)	۱۹۰۷۲۵۸/۳	۹۰۰۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰۰۰
تعداد دفعات بازدید	۲/۵۸	۱۲	۰

- ۱- اکوتوریسم در توسعه تمدن و فرهنگ مردم اهمیت دارد.
- ۲- رفتار مردم درخصوص محیط‌زیست، حیات وحش و مناطق تفریحی به دلیل کافی نبودن آموزش و آگاهی زیست محیطی است.
- ۳- ایجاد زیرساخت‌های توریستی در توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع انسانی.
- ۴- بخشی از اقدامات حفاظت از منطقه و احیای آن برعهده مردم بومی است.
- ۵- حمایت و حفاظت از پوشش گیاهی اهمیت دارد.
- ۶- حفاظت از اکوسیستم منطقه و گونه‌های در معرض خطر انقراض و احیای زیستگاه آن‌ها برای نسل‌های آینده دارای اهمیت است.
- ۷- دولت برای حفاظت از اکوسیستم‌ها و گونه‌های گیاهی و جانوری پارک باید بخشی از مالیات برارزش افزوده دریافتی را به آن اختصاص دهد.
- ۸- محیط‌زیست و جاذبه‌های آن، به‌عنوان سرمایه ملی، متعلق به نسل امروز و نسل‌های آینده است و حفاظت از آن یک وظیفه فردی و اجتماعی است.

جدول ۴: نگرش زیست‌محیطی بازدیدکنندگان از منطقه حفاظت

سؤال	پاسخ	شده کوسالان		
		کاملاً موافق	کاملاً مخالف	بی تفاوت
سؤال ۶	۵۰/۱۷	۳۲/۵	۹/۱۷	۷/۶۷
سؤال ۴	۴۹/۵	۲۹/۶۷	۱۸/۶۷	۱/۶۷
سؤال ۵	۵۱/۸۳	۳۱/۶۷	۷/۶۷	۷
سؤال ۳	۲۶/۸۳	۴۱/۶۷	۱۶	۸/۱۷
سؤال ۱	۵۷/۱۷	۳۲/۱۷	۷/۸۳	۲
سؤال ۲	۵۱/۳۳	۲۲/۵	۱۳/۱۷	۱۱
سؤال ۸	۵۸/۸۳	۲۷/۶۷	۳/۶۷	۷/۸۳
سؤال ۷	۵۳/۸۳	۲۵/۸۳	۱۱/۱۷	۷/۱۷

از آن جایی که بیشترین درصد افراد پاسخ‌دهنده در گروه سنی جوانان (۲۹-۲۰ سال) قرار دارند و دارای تحصیلات دانشگاهی هستند، رفتارهای زیست‌محیطی نسبتاً خوبی را از خود نشان می‌دهند. اما از دانش زیست‌محیطی پایین برخوردار هستند. در این راستا خانواده، بنیانگذار اکولوژی انسان می‌باشد. سوالات عبارت بودند از:

جدول ۵: پارامترهای مدل لاجیت برای تمایل به پرداخت افراد جهت ارزش تفریحی منطقه حفاظت شده کوسالان

متغیرهای توضیحی	ضریب برآورد شده	ارزش آماره Z	سطح معنی‌داری	اثر نهایی
سن	۰/۲۵۱۸۰۵	۱/۹۴۹۲۱۰	۰/۰۵۱۳*	۰/۰۸۰۶۸۱
جنسیت	-۰/۰۶۹۷۴۴	-۰/۳۱۷۲۱۰	۰/۷۵۱۱	-۰/۰۲۶۰۷۴
میزان درآمد	۰/۰۳۲۴۴۳	۰/۳۳۳۸۴۰	۰/۷۳۸۵	۰/۰۱۲۱۲۹
وضعیت تاهل	-۰/۲۸۱۷۰۲	-۰/۹۶۹۴۷۷	۰/۳۳۲۳	-۰/۱۰۵۳۱۷
اندازه خانوار	-۰/۰۷۳۶۶۸۲	-۱/۱۱۰۳۴۵	۰/۲۶۶۹	-۰/۰۲۷۵۴۷
تحصیلات	-۰/۱۱۶۳۰۶	-۱/۴۴۵۸۲۲	۰/۱۴۸۲	-۰/۰۴۳۴۸۲
وضعیت اشتغال	-۰/۰۰۵۷۹۳	-۰/۱۲۷۹۱۰	۰/۸۹۸۲	-۰/۰۰۲۱۶۶
تأثیر مشارکت مردم در حفاظت محیط زیست	۰/۵۲۳۴۳۳	۱/۸۸۴۰۷۵	۰/۰۵۹۶*	۰/۱۹۵۶۹۰
تأثیر جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی در بازدید	۰/۷۶۲۱۸۸	۳/۴۸۲۲۰۵	۰/۰۰۰۵***	۰/۲۸۴۹۵۱
تمایل به پرداخت مبلغ جهت ورودی	-۱/۶۳۹۱۳۹	-۳/۵۰۷۶۵۸	۰/۰۰۰۵***	-۰/۶۱۲۸۰۷
تمایل به پرداخت جهت تفریح	-۳/۲۰۱۴۱۲	-۴/۰۶۶۰۸۷	۰/۰۰۰۰***	-۱/۱۹۶۸۷۶
تمایل به پرداخت جهت حفاظت از اکوسیستم‌های منطقه	-۲/۸۰۳۶۴۶	-۹/۲۵۳۶۲۰	۰/۰۰۰۰***	-۱/۰۴۸۱۶۸
ضریب ثابت	۴/۸۳۴۷۱۸	۴/۶۶۳۹۰۴	۰/۰۰۰۰***	-----
LR statistic	۲۴۵/۳۳۳۱			Mcfadden R-squared ۰/۲۹۵۹۰۰
Prob (LR statistic)	۰/۰۰۰۰۰۰			Log Likelihood -۲۹۱/۸۸۷۴

احتمال تمایل به پرداخت افراد خواهد شد که با نتایج Kaszyńska پیرامون درک ساکنان محلی از اقدامات سازمان‌های متولی محیط زیست لهستان (۲۲)، هم‌خوانی دارد اما از سوی دیگر در پژوهشی که در چین توسط Yuan و همکاران، در مورد توسعه اکوتوریسم و نگرش کشاورزان انجام شد، نتایج نشان داد که بسیاری از کشاورزان عقیده دارند که برنامه (برنامه حفاظت از محیط زیست) به نفع آنان نیست و به‌طور کلی، اکوتوریسم‌انگیزه‌ای برای حفاظت از محیط زیست در کشاورزان ایجاد نمی‌کند (۲۳). در نهایت نتایج پژوهش بیانگر اهمیتی است که مردم برای استفاده از منابع طبیعی و تفریحی کشور قائل‌اند و لزوم توجه بیش‌تر برنامه‌ریزان و مسئولان به حمایت، ایجاد امنیت، بهبود بهداشت و دیگر زیرساخت‌های گردشگری و تفریحی را نشان می‌دهد. وجود تمایل بالای گردشگران برای رونق صنعت اکوتوریسم که از نظر حمایت از مناطق و بهبود معیشت مردم بومی و جوامع محلی نزدیک مناطق تأثیر مستقیم دارد، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد پیرنگ بودن سرمایه‌گذاری خصوصی در منطقه است که لزوم توجه و سرمایه‌گذاری بیش‌تر دولت را یادآوری می‌کند بنابراین سیاست‌های دولتی باید نقش نظارتی و تنظیمی برای تقسیم منافع گردشگری به‌صورت عادلانه در بین اقشار جامعه محلی مخصوصاً طبقات کم درآمد داشته باشد. نتایج پژوهش‌های Rezvani و همکاران (۲۴) و Mutana و همکاران (۲۵) نیز موید این مطلب است. براین اساس ایجاد امکانات برای اقامت گردشگران و مراکز آموزشی فرهنگی و رفاهی جهت ایجاد انگیزه و افزایش مدت اقامت بازدیدکنندگان با توجه به نیازهای سنی آنان، نظیر ایجاد محوطه باز جهت اجرای مراسم و موسیقی محلی، موزه تاریخ طبیعی و فضای بازی کودکان می‌تواند کمک قابل توجهی به صنعت گردشگری منطقه باشد و گام موثری جهت دستیابی به توسعه پایدار در منطقه و جذب گردشگر داخلی و خارجی و تسریع در رفع نیازهای موردنظر بازدیدکنندگان گردد.

منابع

1. Hosseini valeshkolayee, S.H., Ramzanzadeh Lasboni, M. and Barimani, F., 2016. Gendered analysis of young people's perception of ecotourism (Case study: Middle school students, Miyandorod Township). *Journal of Social Psychological Studies of Women*. 14(2): 158-173. (In Persian)
2. Majnunian, H., 2014. Protected areas, basics and protection measures of parks and areas in Iran and the

سبک زندگی و رفتار فرزند یا فرزندان هر خانواده در راستای رفتار و سبک زندگی والدین خانواده می‌باشد. هر خانواده‌ای بدون شک آداب و رسوم فرهنگی خود را به فرزند خویش انتقال داده و اثرات آن در نحوه برخورد با محیط زیست انعکاس می‌یابد. فرزندان پس از خانواده از طریق مدرسه به‌طور رسمی وارد جامعه می‌شوند. اهمیت آموزش و پرورش در یاد دادن مسائل و مشکلات زیست‌محیطی پراهمیت می‌باشد و نقش معلمین برای رسیدن به هدف مورد نظر پررنگ‌تر می‌باشد.

بحث

نتایج این پژوهش گویای اهمیت بالای اقتصادی-اجتماعی و اکوتوریسمی منطقه حفاظت‌شده کوسالان از دیدگاه گردشگران است که با مطالعه Sirivongs و Tsuchiya در کشور لائوس (۲۰) پیرامون درک ساکنان محلی، نگرش و مشارکت نسبت به مناطق حفاظت‌شده ملی هم‌خوانی دارد و نشان می‌دهد که متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل، سطح تحصیلات، وضعیت اشتغال، میزان درآمد خانوار، تعداد اعضای خانوار تأثیر مستقیم بر پذیرش مبلغ پیشنهادی برای ارزش تفریحی منطقه حفاظت‌شده کوسالان داشته‌اند. از سوی دیگر، تأثیر جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی در بازدید، تأثیر مشارکت مردم در حفاظت و حمایت محیط‌زیست، تمایل به پرداخت جهت تفریح در مناطق طبیعی، تمایل به پرداخت جهت حفاظت از اکوسیستم‌های منطقه و تمایل به پرداخت مبلغ جهت ورودی و ضریب ثابت در سطوح پایین‌تر از ۱۰ درصد بر پذیرش مبلغ پیشنهادی تأثیرگذار می‌باشد. همچنین براساس اثر نهایی محاسبه شده، می‌توان نتیجه گرفت که افزایش سن افراد باعث افزایش پذیرش تمایل به پرداخت در افراد برای ارزش تفریحی منطقه حفاظت‌شده کوسالان می‌گردد. درخصوص متغیر کیفی تأثیر جاذبه‌های منطقه در بازدید، می‌توان گفت که تغییر مقدار این متغیر از صفر (عدم تأثیر جاذبه‌های منطقه در بازدید) به یک (تأثیر جاذبه‌های منطقه در بازدید) سبب افزایش احتمال تمایل به پرداخت افراد خواهد شد. لذا با توجه به یافته‌های این تحقیق مشخص می‌گردد، بین تأثیر جاذبه‌های طبیعی و فرهنگی در بازدید منطقه موردنظر و افزایش ارزش تفریحی منطقه حفاظت‌شده کوسالان رابطه مثبت وجود دارد که با پژوهش انجام‌شده توسط Abdolmaleky در منطقه ترنگانو در کشور مالزی مطابقت دارد (۲۱). هم‌چنین در خصوص متغیر کیفی مشارکت مردم در حفاظت و حمایت محیط زیست می‌توان عنوان نمود که تغییر مقدار این متغیر از صفر (عدم تأثیر مشارکت مردم در حمایت و حفاظت محیط‌زیست) به یک (تأثیر مشارکت مردم در حمایت و حفاظت محیط‌زیست) سبب افزایش

12. **General Department of Environmental Protection of Kurdistan Province. 2015.** Explanatory studies report of Kosalan protected area. Sanandaj, Iran. (In Persian)
13. **Ahsani, N., Avoladi, J., Ghasriani, F. and Darvish, M., 2008.** Introduction of a method for sustainable land management based on IUCN criteria in Kusalan Rangelands of Kurdistan province. Iranian journal of Range and Desert Research. 14(4): 539-558. (In Persian)
14. **Bishop, A.J., 1999.** Mathematics teaching and values education: An intersection in need of research. Zentralblatt fuer Didaktik der Mathematik, 31(1): 1-4.
15. **De Groot, R.S., Wilson, M.A. and Boumans, R.M.J., 2002.** A Typology for the Classification, Description and Valuation of Ecosystem Functions, Goods and Services. Ecological Economics, 41, 393-408. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(02\)00089-7](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(02)00089-7).
16. **Venkatachalam, L., 2003.** Designing Contingent Valuation (CV) Surveys for Estimating Use Values: Some Experience from a Case Study of a Water Supply Project. Journal of Social and Economic Development. 5(2): 267-284.
17. **Walsh, S.J., 1985.** GIS for Natural Resource Management. Journal of Soil and Water Conservation. 40(2): 202-205.
18. **Hanneman, M., Loomisand, J. and Kanninen, B., 1991.** Statistical Efficiency of Double Bounded Dichotomous Choice Valuation. American Journal of Agricultural Economics. 73: 1255-1263.
19. **Hanemann, W.M., 1994.** Valuing the Environment through Contingent Valuation. Journal Economic Perspect. 8.
20. **Sirivongs, Kh.T. and Tsuchiya, T., 2012.** Relationship between local residents' perceptions, attitudes and participation towards national protected areas: A case study of Phou Khao Khouay National Protected Area, central Lao PDR Forest Policy and Economics. 21: 92.
21. **Abdolmaleky, A., 2010.** Building foundation for essential strategies for extension programs associated with sustainable natural resource management, Hamedan province, Iran. International Conference on Environmental Research and Technology. School of Industrial Technology, Universiti Sains Malaysia, Penang, Malaysia.
22. **Kaszyńska, A.P., Cent, J., Jurczak, M.G. and Szymańska, M., 2012.** Factors influencing perception of protected areas: The case of Natura 2000 in Polish world. Dey negar Publications. First Edition. 414 p. (In Persian)
3. **Zamani, N., Hatami, J., Shobeir, S.M. and Kaboodvandpour, Sh., 2020.** The impacts of environmental education on reducing human-wildlife conflict. Journal of Animal Environment. 12(1): 31-40. (In Persian)
4. **Ashrafzadeh, M.R. and Moradi, A., 2018.** Assessment of hunting status in Chehela protected area, Khuzestan province, Iran. Journal of Animal Environment. 12(1): 31-40. (In Persian)
5. **Kavousi Klashmi, M., Shahbazi, H. and Melkian, A., 2009.** Estimation of recreational value of resorts using Heckman's two-stage method (case study: Bostan Mohtsham Rasht). Journal of Agricultural Economics Research. 1(1): 45-58. (In Persian)
6. **Ghorbani, M., Avazpour, L. and Yoosefi, M., 2015.** Analysis and Assessment of Social Capital in toward increasing of Local Communities Resilience and Sustainable Landscape Management. Journal of Range and Watershed Management. 68(3): 625-645. (In Persian)
7. **Manuel Antonio Rivera. 2010.** Croes Ecotourists loyalty: will they tell about the destination or will they return Journal of Ecotourism. 9: 85.
8. **Zahedi, Sh.A., 2010.** Basics of sustainable tourism and ecotourism with an emphasis on the environment. Master's thesis, Allameh Tabatabayi University, Tehran. (In Persian)
9. **Ebrahimzadeh, I. and Velashjerdi Farahani, R., 2013.** Planning of Development of Tourism Marketing by Analytical Approach of Supply and Demand, Case Study: Mahallat City. Journal of Urban Ecological Research. 4(7): 57-72. (In Persian)
10. **Khani, F., 2011.** Gender analysis in understanding the effects of rural tourism in Kan- Sologhan Villages in North West of Tehran. Journal of Community Development. 3(1): 25-44. (In Persian)
11. **Ghanian, M., Ghadiri Masoum, M., Motiee Langroodi, S.H., Zarafshani, K., 2010.** An analysis of rural tourism as perceived by the host community: A Gender Approach (case study: Oraman). Women in Development and Politics. 8(3): 93-109. (In Persian)

- Carpathian communities. *Journal for Nature Conservation*. 20: 284-292.
- 23. Yuan, L., Yang, D., Wu, X., He, W., Kong, Y., Ramsey, T.S. and Degefu, D.M., 2023.** Development of multidimensional water poverty in the Yangtze River Economic Belt, China. *Journal of Environmental Management*. 325: 116608.
- 24. Rezvani, M.R., Badri, S.A. and Torabi, Z., 2019.** Explaining of pattern nature and poverty reduction in Villages of selected East Semnan province. *Journal of Tourism and Development*. 7(17): 205-225. (In Persian)
- 25. Mutana, S., Chipfuva, T. and Muchenje, B., 2013.** Is Tourism in Zimbabwe Developing with the poor in Mind? Assessing the pro-poor involvement of Tourism operators located near rural areas in Zimbabwe. *Asian Social Science Journal*. 9(5): 154-161.